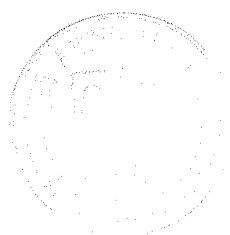

INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI

Raport special referitor la respectarea drepturilor și libertăților persoanelor supuse măsurilor privative de libertate

București

-2000-

R O M Â N I A
INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI
OMBUDSMAN

B-dul Iancu de Hunedoara, nr. 3-5, Sector 1, cod 71.204, București

Telefon / Fax: 231.50.00 e-mail: avp@fx.ro

Departamentul pentru probleme privind ordinea publică, serviciile militare și speciale, penitenciare, protecția minorităților, cultelor și străinilor, a consumatorului și a contribuabilului

**Raport special privind respectarea drepturilor și libertăților
persoanelor supuse măsurilor privative de libertate**

1. Aspecte generale

Rolul avocatului poporului de apărător al drepturilor persoanelor aflate în detenție reprezintă una dintre ipostazele devenite "clasice" ale instituțiilor tip Ombudsman. Astfel, art. 17 din Legea nr. 35/1997 prevede: "Conducerea penitenciarelor, a instituțiilor de reeducare și resocializare, precum și Ministerul Public și organele de poliție sunt obligate să permită, fără nici o restricție, persoanelor care execută pedeapsa închisorii sau, după caz, se află arestate ori reținute, să se adreseze în orice mod avocatului poporului cu privire la lezarea drepturilor și libertăților lor, cu excepția restrângerilor legale".

În completarea acestui articol, Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului prevede, la art. 45, că avocatul poporului sau împuternicitul său poate efectua inspecții în incinta penitenciarelor sau a altor locuri de detenție, reeducare și resocializare, precum și la celelalte unități unde persoanele sunt supuse unui regim restrictiv al libertății de circulație, având dreptul de a purta discuții private cu oricare dintre persoanele aflate în situațiile menționate, accesul fiind posibil în baza unui acord prealabil al conducerii administrative a unității sau al organului ierarhic superior.

Prevenirea săvârșirii infracțiunilor prin executarea sancțiunilor penale se realizează prin pedepsirea celor vinovați și executarea pedepselor, aceasta fiind de natură să le mărească puterea de inhibiție, astfel încât după executarea pedepselor se presupune că deținuții vor trage învățămintele necesare și se vor abține de la comiterea de noi infracțiuni, măcar pentru a evita pe viitor alte pedepse și alte executări de pedepse.

Pe acest considerent, penitenciarele nu reprezintă numai un mediu de aplicare a sancțiunilor penale, de excludere a individului vinovat, ci constituie și poluri ale umanizării, în care deținutul trebuie să găsească sprijinul necesar pentru a regăsi o dimensiune de autoapărare la ieșirea sa din detenție.

De aceea, executarea pedepselor urmărește să creeze în deținuți voința și aptitudinile care să le permită ca după eliberare să trăiască în respectul legii, să dezvolte în ei simțul responsabilității.

Societatea are nevoie de penitenciare, instituții sociale, care să contribuie la reducerea comportamentelor infracționale. Din această perspectivă se poate deduce sensul dezvoltării instituției penitenciare, ca serviciu public specializat în recuperarea celor cu un comportament infracțional deosebit de grav, latura sa de asistență socială specializată fiind tot mai pregnantă față de latura "custodială".

La data de 01.01.2000, în țară existau:

* 34 de penitenciare, din care:

- 7 de maximă siguranță, în care există și secții închise și semideschise: Aiud, București-Rahova, București-Jilava, Craiova, Gherla, Mărgineni, Poarta Albă;

- 23 închise, în care există și secții semideschise;

- 1 penitenciar cu regim semideschis: Pelendava;

- 1 penitenciar pentru femei: Târgșor;

- 1 penitenciar pentru minori și tineri: Craiova;

- 1 penitenciar semideschis: Pelendava-Craiova;

* 2 centre de reeducare pentru minori : Găești și Tichilești;

* 5 spitale-penitenciar: București - Jilava, Colibași, Dej, Poarta Albă, Târgu Ocna.

Prin prezentarea cazurilor selectate, dorim să evidențiem unele deficiențe constatate în administrația penitenciarelor, precum și necesitatea adoptării unor noi reglementări în domeniu.

Printre cazurile reținute în prezentul raport sunt cuprinse nu numai cele în care am fost sesizați direct prin plângeri adresate de diverse persoane, ci și unele cazuri prezentate în presă și preluate ca sesizări din oficiu, în temeiul art. 14 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului. Astfel, acesta și-a exercitat atribuțiile din oficiu atunci când au existat indicii că au fost încălcate drepturi sau libertăți cetățenești de către o autoritate a administrației publice.

2. Cazulistica în materia respectării drepturilor și libertăților persoanelor aflate în detenție

A. Tratamente inumane

Dosar nr. 262/1999

* * P. R. O., în prezent deținut în Penitenciarul Colibași, condamnat la 9 ani de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt, ne-a sesizat în legătură cu tratamentele inumane la care sunt supuse persoanele ce execută pedepse privative de libertate în acest penitenciar.

Petiționarul susține că a fost bătut la data de 18 februarie 1999 de plutonierul adjutant B. E. și că după mai multe zile petrecute la infirmeria penitenciarului, a fost dus la medicul legist, eliberându-i-se un certificat medico-legal de 12 zile.

Deținutul a menționat că lucrează ca electronist în cadrul penitenciarului și că solicită intervenția, întrucât deținuții din acest penitenciar sunt supuși frecvent tratamentelor inumane de către subofițerii din unitate.

Din examinarea cererii s-a apreciat că, în măsura în care susținerile petiționarului se confirmă, faptele invocate constituie o încălcare a dreptului fundamental la integritate fizică prin supunerea la rele tratamente.

Prin însăși calitatea de oameni, deținuții au o serie de prerogative inerente, de care este strâns legată existența lor, însușiri inalienabile și imprescriptibile, opozabile statului, drepturile naturale.

Întrucât orice persoană deținută beneficiază de dreptul de a fi tratată în mod decent, respectându-i-se demnitatea umană de la începutul până la sfârșitul perioadei de privare de libertate, s-a considerat că fapta – în situația în care se confirmă - constituie o încălcare a dreptului la viață, integritate fizică și psihică prin care se interzice într-o manieră absolută tortura și orice tratament inuman sau degradant și, implicit, a prevederilor legale.

Astfel, art. 22 alin. (2) din Constituția României stipulează:

“Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant”.

Interdicția prevăzută atât în Constituția României, cât și în art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului are un caracter absolut, astfel încât tratamentul sau pedeapsa inumană sau degradantă reprezintă tratamentul de natură să provoace în mod voluntar grave suferințe mentale ori fizice, care umilesc în mod grav individul în fața altora sau în proprii săi ochi sau care îl determină să acționeze împotriva voinței ori a conștiinței sale.

Respectarea și realizarea drepturilor prevăzute de lege pe parcursul perioadei de detenție sunt posibile prin stabilirea unor obligații atât pentru administrația penitenciarului, cât și pentru Direcția Generală a Penitenciarelor, aceasta având misiunea de a supraveghea și controla îndeplinirea obligațiilor respective.

Deși petiționarul nu a prezentat copie a certificatului medico-legal care să constate vătămările corporale suferite, totuși, întrucât încălcarea normelor privind regimul de detenție prezintă o anumită specificitate în activitatea instituției, s-a considerat oportună efectuarea unor investigații, propunându-se deschiderea unui dosar.

În temeiul art. 4 din Legea nr. 35/1997, au fost solicitate informații în legătură cu cazul deținutului P. R. O. comandantului Penitenciarului Colibași. Întrucât penitenciarele locale sunt subordonate Direcției Generale a Penitenciarelor, cazul a fost prezentat și Directorului General al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a înștiințat că, față de intervenția instituției noastre, au fost dispuse verificări la Penitenciarul Colibași, rezultând următoarele:

1. *Aspectele reclamate de deținut cu privire la incidentul din ziua de 18.02.1999 se confirmă;*
2. *La cererea deținutului, acesta a fost prezentat în data de 22.02.1999 pentru expertiză la Laboratorul de Medicină Legală Argeș;*
3. *Din raportul de expertiză medico-legală s-a reținut că deținutul prezintă leziuni traumatice produse prin lovire cu un corp dur și posibil compresiune (la gât);*
4. *În legătură cu plângerea pe care petiționarul a făcut-o Parchetului Militar București, aspectele reclamate de acesta fac obiectul cercetării în dosarul 285/P/1999;*
5. *În ceea ce privește abaterea reținută în sarcina plt. adj. B. E., față de acesta s-a dispus măsura administrativă a schimbării din funcția de ofițer de serviciu și urmează, totodată, să fie judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor.*

Comandantul Penitenciarului Colibași ne-a comunicat informațiile solicitate referitoare la incidentul căruia i-a fost victimă deținutul P. R. O. și faptul că împotriva subofițerului vinovat urmează să dispună Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Petiționarului i-a fost adusă la cunoștință soluționarea cererii sale.

Ulterior, prin cererile înregistrate cu nr. 3943 din 26.11.1999 și 3966 din 29.11.1999, domnul P. R. O. a revenit la cererea inițială, sesizându-ne că împotriva plt. adj. B. E. nu s-a dispus nici o sancțiune și că acesta are, în continuare, o atitudine necorespunzătoare față de deținuți.

În legătură cu noua plângere a petiționarului și în conformitate cu prevederile legale, am solicitat Direcției Generale a Penitenciarelor să ne comunice dacă plt. adj. B. E. a fost judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor și, eventual, măsurile dispuse de acesta.

Întrucât Penitenciarul Colibași și Direcția Generală a Penitenciarelor ne-au comunicat că plângerea petiționarului face obiectul unui dosar penal, ne-am adresat și Parchetului Militar București, solicitând informații cu privire la stadiul de soluționare a dosarului ce are ca obiect aspectele reclamate de deținut.

Prin adresa nr. 26.367 din 18.01.2000, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a înștiințat că deținutul P.R.O. a fost transferat la Penitenciarul Tulcea, iar față de abaterea reținută în sarcina plt. adj. B.E., s-a dispus, la data producerii acesteia, măsura administrativă de schimbare din funcția de subofițer de serviciu.

La data de 06.07.1999, B.E. a fost judecat în Consiliul de Judecată al Direcției Generale a Penitenciarelor, iar prin hotărârea nr. S/277 s-a dispus amânarea înaintării în gradul următor pe timp de doi ani a subofițerului.

Dosar nr. 112/1999

* * Domnul V. F., deținut în Spitalul Penitenciar Jilava, ne-a sesizat în legătură cu faptul că a fost bătut de subofițerii de poliție în timp ce se afla în sediul Secției 18 de Poliție București.

Petiționarul susține că există un proces verbal încheiat de subofițerii care au preluat schimbul, prin care sunt confirmate vătămarile corporale suferite de acesta și că, în urma acestor bătăi, a fost internat la Spitalul Penitenciar Jilava, având coloana vertebrală fracturată.

Față de cele relatate de petiționar, am considerat oportun să ne adresăm Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București.

Prin adresa din 29.06.1999, Parchetul Militar București ne-a transmis că dosarul nr. 638/P/1999, privind cercetarea condițiilor în care deținutul V. F. a fost agresat de subofițerii de poliție, în timp ce se afla arestat în sediul Secției 18 de Poliție, se află pe rolul acestui parchet, urmând ca după definitivarea anchetei să ni se comunice soluția dispusă în cauză.

Ulterior, față de o nouă sesizare prin care solicitam comunicarea modului de finalizare a cercetărilor în dosarul mai sus menționat, Parchetul Militar București ne-a răspuns că, prin rezoluția nr. 638/P/1999 din data de 10 noiembrie 1999, cauza privind cercetarea condițiilor în care a fost agresat deținutul V. F. a fost declinată în favoarea Parchetului Militar Teritorial București, întrucât din actele dosarului rezultă că sunt indicii de săvârșire a infracțiunii de cercetare abuzivă, prevăzută de art. 266 din Cod penal.

Adresându-ne din nou Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București (adresele nr. 227 din 15.12.1999 și 227 din 22.06.2000), prin adresa nr. 1548/P/1997 din 20.07.2000, acesta ne-a comunicat că, prin rezoluția nr. 1548/P/1997 din 18.07.2000 a acestui parchet, s-a dispus, în temeiul art. 228 alin. (4) raportat la art. 10 lit. a C.proc.pen., **neînceperea urmăririi penale față de cpt. Ghidarcea Ion din cadrul secției 24 Poliție și față de cpt. Zamfirache Costel din cadrul Secției 18 Poliție**, cercetați sub aspectul infracțiunilor prevăzute de art. 254 și art. 267 C.pen., imputate de dvs.

Răspunsul primit de la Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a fost adus la cunoștință petentului.

Comentarii

Pedeapsa privativă de libertate, închisoarea cum este denumită de legea penală, este o măsură de constrângere care - prin natura ei - aduce atingere libertății omului. Desigur, libertatea este o valoare socială și individuală ce ține de esența persoanei. Libertatea înseamnă posibilitatea de mișcare, posibilitatea de activitate fizică și psihică nestingherită, posibilitatea individului de a-și hotărî și alege acțiunile, bineînțeles în cadrul impus de regulile de conviețuire socială.

Pedeapsa închisorii implică însă constrângeri asupra libertății persoanei, astfel încât deținerea într-un penitenciar presupune izolarea de familie, de profesiune și locul de muncă. Pierzându-și libertatea de mișcare și ajungând într-un penitenciar, condamnatul suferă o constrângere specială, care constă în privarea de libertate trăită ca o suferință fizică și morală.

În același timp, penitenciarele, ca medii impuse, nu sunt menite doar să aplice sancțiunea penală, ci reprezintă și un mijloc de resocializare, de reeducare și corijare a condamnaților, urmărindu-se înlocuirea, debarasarea de vechile structuri psihice sau morale ori deprinderi negative, apoi construirea unor structuri psiho-morale, sociale și a unor deprinderi noi.

Unul din principiile de bază ale Regulilor europene pentru penitenciare prevede că privarea de libertate se face în condiții morale și materiale care să asigure condamnatului respectul necesar față de demnitatea umană, să ocrotească sănătatea, propriul respect, dezvoltarea simțului responsabilității, încurajarea unor atitudini și abilități ce le vor fi de folos la reintegrarea lor în societate cu șanse mai bune în părăsirea câmpului infracțional.

Or, nu este posibilă instrucția și reeducarea prin folosirea unor mijloace care încalcă demnitatea umană și drepturile condamnaților, în condițiile în care personalul penitenciar trebuie numit, selectat ținându-se seama de integritatea morală, de umanismul, de aptitudinile individuale, nivelul intelectual, capacitatea, pregătirea profesională.

Potrivit art. 2 din Declarația privind protecția tuturor persoanelor împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, orice tratament crud, inuman sau degradant este un ultraj adus demnității umane și trebuie să fie condamnat și considerat o violare a drepturilor omului și libertăților fundamentale proclamate în Declarația universală a drepturilor omului.

B. Transferări

Dosar nr. 834/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3535 din 18.10.1999, soții C. Gh. și C. M., domiciliați în comuna S., județul Timiș, ne-au solicitat intervenția privind transferarea fiul lor, C. N., din penitenciarul Timișoara într-un spital specific bolii de care suferă.

Astfel, petiționarii susțin că fiul lor, handicapat (oligofrenie gr. II cu tulburări de comportament de tip psihopatoid, QI=45, conform certificatului de încadrare într-o categorie de persoane handicapate care necesită protecție socială), este supus frecvent bătăilor și perversiunilor sexuale de către colegii lui de celulă, care profită de starea sa.

Întrucât stările psihopatice reprezintă piedici în adaptarea socială, atât în momentul comiterii infracțiunii, cât și în timpul executării pedepsei, deținuții trebuie să fie supuși unor examene medico-psihologice și psihiatrice, cu scopul depistării bolii (în cazul deținutului pentru confirmarea acesteia) și supunere la un regim penitenciar special, adecvat bolii, într-un spital de specialitate.

Față de cele expuse mai sus, am solicitat informații atât comandantului penitenciarului Timișoara, cât și Direcției Generale a Penitenciarelor:

a) *dacă executarea pedepsei de către deținutul C. N. este de natură a-și atinge scopul*, respectiv: ca mijloc de constrângere, de reeducare a condamnatului, de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni și de formare a unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială (art. 52 Cod penal);

b) dacă susținerile petiționarilor privind abuzul sexual la care fiul lor C. N. a fost supus în penitenciar se confirmă și, eventual, măsurile dispuse pentru evitarea unor astfel de situații;

c) dacă deținutul beneficiază în penitenciar de un regim special sau de un tratament adecvat bolii de care suferă;

d) dacă, în temeiul dispozițiilor legale în vigoare, *este posibilă transferarea deținutului într-o secție specială a unui spital penitenciar* pentru a fi supus unui tratament medical special.

Urmare a intervenției noastre, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a informat, la data de 17.11.1999, că deținutul C. N. este cazat în Penitenciarul Timișoara într-o cameră de deținere cu profil inapți din punct de vedere medical.

Totodată, ni s-a menționat că, la scurt timp după depunerea în penitenciar a deținutului (02.09.1999), reclamând că fiul său este supus unor agresiuni fizice de ceilalți deținuți din cameră, domnul C. Gh. a fost primit în audiență la comandantul unității. Verificările efectuate cu privire la aspectele semnalate nu s-au confirmat, însă, având în vedere afecțiunea de care suferă deținutul, comanda unității a dispus supravegherea cu atenție a acestuia, inclusiv cazarea lui împreună cu deținutul B. T. (unchiul său), care îl ajută.

De asemenea, ni s-a precizat că deținutul C. N. figurează în evidențele medicale cu diagnosticul de "oligofrenie gr. II cu tulburări de comportament de tip psihopatoid", pentru care primește tratamentul medical recomandat de medicii specialiști (psihiatri) ai Spitalului Municipal Timișoara.

Cu toate că, în prezent, Judecătoria Timișoara are pe rol soluționarea cererii deținutului privind întreruperea executării pedepsei, directorul general al Direcției Generale a Penitenciarelor, ne-a comunicat că, în funcție de evoluția afecțiunii medicale de care suferă și la recomandarea medicilor specialiști din rețeaua Ministerului Sănătății, **deținutul C. N. poate fi transferat într-o unitate spitalicească.**

În prezent, Judecătoria Timișoara are pe rol soluționarea cererii formulată de deținut pentru întreruperea executării pedepsei pe caz de boală.

Comentarii:

Pentru deținuții bolnavi psihic, executarea pedepsei devine fără sens, deoarece aceștia nu mai înțeleg rostul și acțiunea de executare a pedepsei, iar indisciplina la care ei se dedau este o indisciplină izvorâtă din lipsa de discernământ, care nu poate fi combătută și remediată cu mijloace sancționatorii în penitenciar.

De aceea, acești condamnați trebuie examinați medical, depistați și trimiși spre a fi supuși unui tratament special, care poate fi urmat numai în spitale sau instituții medicale speciale, în sensul că acești bolnavi să fie internați în spitale psihiatrice sau în secții speciale ale spitalelor penitenciare, fiindcă aceștia trebuie supravegheați în mod deosebit.

Totodată, condamnații bolnavi ridică și unele probleme juridice privind executarea pedepsei privative de libertate, deoarece executarea pedepsei în continuare nu-și poate atinge scopul, iar tratamentul în penitenciar este dificil de executat.

Potrivit prevederilor art. 82 Din Ansamblul de reguli minimale pentru tratamentul deținuților, deținuții atinși de afecțiuni sau tulburări mentale trebuie să fie observați și tratați în instituții specializate, plasate sub o conducere medicală, iar pe durata șederii lor în închisoare, aceste persoane trebuie să fie plasate sub supravegherea specializată a unui medic.

Dosar nr. 258/1999

* * În articolul "Patru deținuți minori protestează cu un cui bătut în frunte", publicat în cotidianul "Adevărul", este prezentat cazul a patru minori (A. S., F. G., A. K. și S. Ș.) din Penitenciarul de Minori și Tineri Craiova, care au protestat împotriva refuzului conducerii de a fi transferați la Penitenciarul Satu Mare.

În data de 30.04.1999 am solicitat Penitenciarului Minori –Tineri Craiova informații în legătură cu motivele pentru care deținuții au solicitat transferul, precum și măsurile întreprinse în legătură cu faptele acestora.

La 10.05.1999, ni s-a comunicat că deținuții S. A., K. A. și Ș. S. au solicitat transferul la Penitenciarul Satu Mare, iar deținutul G. F. la Penitenciarul Mărgineni, pentru a fi mai aproape de familie.

Totodată, s-a precizat că, având în vedere faptul că Penitenciarul Minori-Tineri Craiova este unitatea în care minorii execută pedeapsa închisorii la care au fost condamnați definitiv și sunt școlarizați, motivele invocate de minori nu sunt întemeiate. Referitor la această situație, a fost informată Direcția Generală a Penitenciarelor.

Ca atare, i-am solicitat Directorului General al Penitenciarelor să ne comunice măsurile dispuse în cazul celor patru minori. Acesta ne-a informat că măsurile adoptate de comandantul Penitenciarului Craiova, constând în pedepsirea cu câte cinci zile izolare simplă și netransferarea lor la unitățile solicitate, pentru continuarea cursurilor de școlarizare și inițierea într-o meserie, au fost aprobate.

Măsura prin care nu s-a aprobat transferul deținuților a fost motivată de faptul că, în prezent, singura unitate din sistemul penitenciar românesc profilată pe deținerea minorilor condamnați la pedeapsa închisorii este Penitenciarul de Minori și Tineri Craiova.

Din analiza efectuată la nivelul Direcției Generale a Penitenciarelor a rezultat că măsura aplicării pedepsei închisorii este mult mai agreată atât de minorii infractori, cât și de familiile acestora, deoarece au posibilitatea de a fi puși în libertate înainte de expirarea în termen a condamnărilor ca urmare a beneficiului instituției liberării condiționate.

Sanționarea minorilor cu măsura internării într-un centru de reeducare impune internarea acestora, cel puțin până la majorat, în unități anume destinate aflate, în majoritatea cazurilor, la mare distanță de domiciliul acestora, măsură care poate fi prelungită, conform art. 106 alin. (2) Cod penal, pe o durată de cel mult doi ani, dacă aceasta este necesară pentru realizarea scopului internării.

Ca atare, Direcția Generală a Penitenciarelor a apreciat că actualele prevederi legale îi încurajează pe minorii infractori să dorească să fie condamnați la pedeapsa cu închisoare și nu la măsura internării într-un centru de reeducare.

C. Separarea deținuților

Dosar nr. 556/1999

* * În cotidienele "Ziua" nr. 1513 din 14 iunie 1999 și "Național" nr. 612 din 14 iunie 1999, este prezentat cazul deținutului A. M., în vârstă de 20 de ani, condamnat în penitenciarul Târgu Jiu pentru complicitate la furt, care a fost bătut și agresat sexual de colegul său de celulă (șef de cameră), deținutul I. T., un homosexual agresiv.

În condițiile în care, potrivit reglementărilor legale privind executarea pedepselor, condamnații trebuie repartizați în camere după o examinare atentă a dosarului (mediul social-familial din care provin, comportarea din

timpul detenției, receptivitatea la acțiunea de reeducare, examenul medical, existența stării de recidivă, durata pedepsei) în scopul evitării influențelor negative pe care alți condamnați le-ar putea exercita asupra lor, am solicitat să ni se comunice eventualele măsuri întreprinse pentru a preîntâmpina situații similare.

De aceea, am considerat oportun să ne adresăm Penitenciarului Târgu Jiu solicitând informații în legătură cu cazul deținutului A. M., precum și măsurile întreprinse pentru evitarea unor astfel de situații.

Urmare a intervenției noastre la Penitenciarul Târgu Jiu, directorul penitenciarului ne-a comunicat următoarele informații despre cei doi deținuți, respectiv A. M. V. și I. T.:

Deținutul A.M. a fost arestat pentru infracțiunea de furt din avutul privat, aflându-se la data sesizării noastre în curs de judecată la Judecătoria Târgu Jiu.

Se precizează despre deținut că *are o comportare corespunzătoare în detenție, respectând regulile de ordine interioară.*

În privința **deținutului I.T.**, *acesta este recidivist*, condamnat la 5 ani de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt, în anul 1994 pentru dezertare, în anul 1995 pentru evadare, în 1996 pentru furt.

În aceeași adresă, se menționează că, pe perioada detenției are un *comportament oscilant, în general necorespunzător*, aflându-se în atenția cadrelor serviciului de pază și a celor din serviciul cultural-educativ și probațiune din cauza manifestărilor violente și a conflictelor cu colegii de cameră.

Datorită comportamentului său, deținutul a fost mutat din camera sa, în camera nr. 5 (camera de carantină), aceasta fiind considerată singura soluție de moment pentru prevenirea unor evenimente negative care puteau să survină.

În legătură cu incidentul a cărui victimă a fost deținutul A. M. s-au dispus cercetări, din care a rezultat că acesta a fost lovit și agresat sexual de deținutul I.T., expertiza medicală confirmând contactul sexual anal prin constrângere.

Urmare a situației create, comanda unității a dispus:

- sancționarea deținutului I. T. cu 10 zile de izolare severă și pedepsirea în regim restrictiv pentru o perioadă de 6 luni;
- transferarea deținutului într-un alt penitenciar cu profil restrictiv;
- înaintarea materialelor de cercetare ale cazului organelor de urmărire penală în vederea începerii urmăririi penale;
- atenționarea cadrelor de execuție de a manifesta mai multă exigență și acuitate în cunoașterea aprofundată a stării de spirit în rândul deținuților pe care îi supraveghează.

Directorul penitenciarului, care a răspuns cu promptitudine solicitării adresate de instituția noastră, ne-a asigurat sprijinul în soluționarea unor astfel de situații regretabile și nedorite.

Rezultatul demersului a fost adus la cunoștință și deținutului.

Dosar nr. 422/1998

* * În cotidianul "Ziua" din data de 30 octombrie 1998 este prezentat cazul minorului A. K., în vârstă de 16 ani, arestat pentru furt.

În timp ce se afla în arestul Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare, colegii lui de celulă l-au legat de mâini și l-au supus perversiunilor sexuale, fapt confirmat de agresorul său, C. R.

După 30 de zile petrecute în arest, minorul a fost transferat la Penitenciarul Satu Mare, fiind cazat în aceeași celulă cu agresorul său.

Urmare a acestui articol și sesizării din oficiu, au fost solicitate informații în legătură cu acest caz atât penitenciarului Satu Mare, cât și Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare.

La data de 25.06.1999, comandantul penitenciarului Satu Mare ne-a comunicat că, în ziua depunerii în penitenciar (14.07.1998) minorul A. K. nu a declarat nimic. În data de 15.07.1998, acuzând dureri la nivelul brațului stâng, a fost prezentat la Cabinetul Medical și supus unui examen radiologic.

În aceeași zi, minorul a fost introdus în infirmeria unității, ocazie cu care a povestit cele întâmplate în arestul poliției, respectiv că a fost supus perversiunilor sexuale.

Cu toate acestea, comanda penitenciarului Satu Mare nu a dispus efectuarea unui control (examen) medical.

La cea de-a doua intervenție a instituției noastre, penitenciarul Satu Mare ne-a informat, în 16.09.1999, că *minorul A. K. a fost internat în infirmeria penitenciarului și nu a fost cazat în cameră cu minorul C. R.*

În ceea ce privește comportarea deținutului C. R., în prima adresă din 25.06.1999, comandantul penitenciarului Satu Mare ne-a comunicat că acesta a fost caracterizat de poliție, în fișa de depunere a minorului, ca având o comportare necorespunzătoare, nu a respectat regulile de ordine interioară, a fost violent, recalcitrant, instigând și pe ceilalți minori la acte de indisciplină.

În timpul detenției a fost sancționat de 5 ori:

- în 15.07.1998 pentru întreținere de relații și perversiuni sexuale în arestul poliției;
- în 01.08.1998 pentru autorănire;
- în 18.08.1999 pentru lovirea unui alt deținut;
- în 06.05.1999 pentru stabilirea de legături pe căi ilegale;
- în 14.05.1999 pentru distrugere de bunuri.

Ca atare, se concluzionează în primul răspuns primit de la penitenciarul Satu Mare, minorul C. R. este greu adaptabil, este labil psihic pe fondul inexistenței nivelului de instruire și educare, prezentând zilnic probleme de comportament și, cu toate că a fost cuprins la activități de terapie ocupațională, receptivitatea lui este foarte scăzută și nu prezintă schimbări pozitive ale atitudinii comportamentale.

Contrar informațiilor transmise de penitenciar în prima sa adresă, în cea de-a doua adresă (din 16.09.1999), se precizează că R. C. a fost cuprins la activități de alfabetizare, la activități de stabilire a personalității, la activități de conciliere, la activități de educație moral cetățenească și că, *toate activitățile desfășurate pe parcursul unui an au contribuit la influențarea pozitivă a condamnatului, actualmente nemairidicând probleme de comportament.*

Solicitând informații în legătură cu cazul minorului A. K. și Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare, care a dispus începerea unei anchete în acest caz, ni s-a comunicat, la data de 20.09.1999, că la momentul oportun au fost efectuate verificări, fără să se poată administra probe din care să rezulte că minorul a fost agresat sexual în timp ce se afla în arestul Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare: *"aspectul a fost sesizat (...) la o lună după depunerea în Penitenciarul Satu Mare, unde a fost cazat cu R. C. în aceeași cameră".*

De asemenea, se precizează că *"din declarațiile lui R. C. rezultă că au întreținut relații sexuale la propunerea lui K. A., în timp ce se aflau în aceeași cameră de la penitenciarul Satu Mare".*

Față de cele două răspunsuri primite de instituția noastră de la penitenciarul Satu Mare, raportate la informațiile transmise de Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare, am solicitat Direcției Generale a Penitenciarelor și Inspectoratului de Poliție al Județului Satu Mare, să ne comunice punctul de vedere privind:

1. neconcordanța informațiilor primite de la Inspectoratul de poliție al Județului Satu Mare, care susține că minorul C. R. a declarat că a întreținut relații sexuale cu A. K. în camera de la penitenciarul Satu Mare, în timp ce comandantul penitenciarului Satu Mare menționează că cei doi minori nu au fost cazați în aceeași cameră;
2. informațiile puse la dispoziție de comandantul penitenciarului Satu Mare, care afirmă că A. K. a fost depus în penitenciar la 14.07.1998, iar în data de 15.07.1998 a povestit cele întâmplate în arestul Poliției, în timp ce Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare susține că abuzul sexual a fost sesizat de minor **la o lună** după depunerea în penitenciarul Satu Mare;
3. lipsa unui examen medical al deținutului A. K., cu toate că acesta, după depunerea în penitenciar, a relatat în data de 15.07.1998 despre cele întâmplate în arestul I.P.J. Satu Mare;

4. informațiile contradictorii transmise prin cele două adrese de comandantul penitenciarului Satu Mare privind comportamentul minorului C. R.:
 - a) adresa din 25.06.1999: C. R. nu prezintă schimbări pozitive ale atitudinii comportamentale având o receptivitate scăzută și fiind greu adaptabil;
 - b) adresa din 16.09.1999: activitățile desfășurate pe parcursul unui an au contribuit la influențarea pozitivă a condamnatului, R. C., astfel încât în prezent el nu mai ridică probleme comportamentale.

La 13.12.1999, Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare ne-a comunicat că, în urma aprofundării cercetărilor efectuate în cauză au fost, totuși, administrate probe de vinovăție împotriva deținutului R.C., rezultând că acesta a întreținut relații sexuale prin constrângere cu minorul A.K. în arestul Poliției Județului Satu Mare cât și în Penitenciarul Satu Mare.

Față de C. R. s-a dispus începerea urmăririi penale pentru săvârșirea infracțiunilor de: relații sexuale între persoane de același sex și perversiuni sexuale, fapte prevăzute și pedepsite de art. 200 alin. (1) și (2) Cod penal, art. 201 alin. (1) și (3) Cod penal, cu aplicarea art. 33 lit. a Cod penal, făcându-se, totodată, și propunerea de punere în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată la Parchetul de pe lângă Judecătoria Satu Mare, pentru faptele reținute în sarcină.

Referitor la acest caz, facem următoarele precizări:

Inițial, referitor la cazul prezentat, Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare ne-a precizat că au fost făcute verificări la momentul oportun, fără să se poată administra probe din care să rezulte că minorul A. K. a fost agresat sexual în timp ce se afla în arestul IPJ Satu Mare.

Ulterior, Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare ne-a comunicat că, din cercetări rezultă că deținutul C. R. a fost arestat preventiv și introdus în arestul IPJ Satu Mare în aceeași cameră cu minorul A. K., arestat preventiv pentru furt.

R.C. a fost numit șef de cameră și în această calitate l-a terorizat pe minorul A. K., la început pentru că făcea curățenie superficial, iar după aceea pentru că nu a acceptat relațiile homosexuale.

În urma violențelor, A. K. a acceptat și a întreținut raporturi sexuale pe cale anală și bucală cu învinuitul.

Partea vătămată, A. K., nu a reclamat acest lucru la subofițerii de pază de la arest, de frică că va fi bătut de către C. R.

După ce au fost transferați la Penitenciarul Satu Mare în camera - carantină, C. R. a întreținut raporturi sexuale nefirești, anale și pe cale bucală, cu A. K., tot de frica bătăii.

Mai mult, l-a determinat pe A. K. să întrețină relații homosexuale și cu alți deținuți.

După actele sexuale întreținute în penitenciar de învinuit cu A. K, acesta l-a sesizat pe subofițerul de serviciu, după care s-a luat măsura mutării lui A. K. în altă cameră, efectuându-se ancheta administrativă de rigoare.

Adresându-ne Direcției Generale a Penitenciarelor ni s-a transmis că, în urma verificărilor temeinice în care s-a implicat însăși comandantul penitenciarului Satu Mare, a rezultat că minorul A. K. a fost repartizat în noaptea de 14/15.07.1998 în aceeași cameră cu minorul C. R., unde a fost supus perversiunilor sexuale.

Inițial, ni se comunică că, victima nu a recunoscut că ar fi fost supus la astfel de acte în Penitenciarul Satu Mare de către minorul R. C., acest aspect fiind, mai târziu adus la cunoștință medicului unității.

Transmițându-ne regretul de a ne fi furnizat informații inexacte cu privire la situația deținutului minor, Direcția Generală a Penitenciarelor a atenționat comanda Penitenciarului Satu Mare cu privire la necesitatea efectuării de cercetări amănunțite și complete, iar ofițerul, care a efectuat verificările în acest caz, a fost sancționat disciplinar.

Pentru a putea finaliza dosarul în cauză, prin adresa din 2.05.2000 ne-am adresat Parchetului de pe lângă Judecătoria Satu Mare cu precizarea că, Inspectoratul de Poliție al Județului Satu Mare ne-a informat că față de numitul C.R. s-a dispus începerea urmăririi penale pentru săvârșirea infracțiunilor de relații sexuale între persoane de același sex și perversiuni sexuale, fapte prevăzute și pedepsite de art. 200 alin.(1) și (2) C.pen., art. 201 alin.(1) și (3) C.pen., cu aplicarea art. 33 lit. a C.pen.

De asemenea, ni s-a menționat că s-a făcut propunerea de punere în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată Parchetului de pe lângă Judecătoria Satu Mare.

Urmare a intervenției noastre, prin adresa din 19.06.2000, Parchetul de pe lângă Judecătoria Satu Mare ne-a transmis că, prin rechizitoriul din dosarul nr. 133/P/2000, din data de 27.01.2000, inculpatul C.R., fiul lui Gheorghe și Magdalena, a fost trimis în judecată pentru comiterea infracțiunii de **relații sexuale între persoane de același sex, prevăzută și pedepsită de art. 200 alin. (3) C.pen. cu aplicarea art. 99 alin. (3) și art. 41 alin. (2) C.pen. comise asupra părții vătămate A. K.**

Dosarul se află la Judecătoria Satu Mare înregistrat sub nr. 1388/2000, având termen la data de 4.09.2000.

Comentarii

Normele de drept execuțional penal exprimă principiul individualizării executării sancțiunilor penale, potrivit căruia executarea pedepselor și a celorlalte sancțiuni penale trebuie adaptată după felul individului, după felul personalității condamnatului, astfel încât regimul și tratamentul condamnaților să se individualizeze pe baza examinării și analizării personalității fiecărui condamnat, ținând seama de sexul, vârsta, statutul social.

Penitenciarul este uneori un loc în care condamnații recidiviști exercită o influență negativă asupra condamnaților care sunt la prima infracțiune (condamnați primari). Oricâte măsuri s-ar lua, o evitare completă a acestei influențe este greu de realizat.

Însă penitenciarele sunt pentru deținuți medii, furnizându-le acestora posibilități de a se asocia și de a se instrui reciproc în rău și, uneori, de a găsi satisfacții.

În această situație, reglementarea executării pedepsei într-un loc de deținere cuprinde dispoziții de separare a condamnaților recidiviști de ceilalți condamnați, în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite, durata pedepsei aplicate, numărul infracțiunilor săvârșite, sexul, vârsta condamnaților, sănătatea fizică, sănătatea psihică, diferitele trăsături psihice: capacitatea mentală, trăsături de caracter.

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților prevede ca principiu fundamental că diferitele categorii de deținuți trebuie să fie plasate în instituții sau secții ale instituției distincte, ținând cont de sex, vârstă, antecedente, motive de detenție și exigențe de tratament.

Scopul clasificării deținuților este acela al despărțirii acelor care, din cauza înclinațiilor primejdioase, ar exercita o influență inoportună asupra celorlalți deținuți, de a repartiza deținuții în grupe pentru a le facilita tratamentul în vederea readaptării sociale.

Totodată, deținerea separată a unor arestați preventiv de alți arestați preventiv este o regulă, cu putere de principiu, potrivit căreia unii arestați preventiv trebuie separați de alți arestați preventiv. O asemenea regulă este importantă pentru că dacă diferiții arestați preventiv ar fi deținuți în aceeași camere sau în contact unii cu alții, s-ar produce urmări defavorabile atât pentru buna desfășurare a urmăririi penale sau judecării, cât și asupra conduitei arestaților.

D. Sinucideri (automutilări)

Dosar nr. 423/1998

* * În dimineața zilei de 19 noiembrie 1998, deținutul N. B., în vârstă de 39 de ani, din penitenciarul Drobeta Turnu Severin, s-a sinucis cu o lamă de bărbierit, secționându-și vena jugulară dreaptă.

Acesta fusese condamnat la 4 ani închisoare pentru furt din avutul obștesc și era înregistrat în evidența cabinetului medical al penitenciarului cu diagnosticul de "afecțiune psihică, tulburări de personalitate de tip anxios".

În temeiul art. 4 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, ne-am adresat comandantului penitenciarului Drobeta Turnu Severin, solicitând informații cu privire la împrejurările în care deținutul a decedat.

Comandantul unității ne-a transmis o copie de pe rezoluția pronunțată în dosarul nr. 525/P/1998 de Parchetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți, privind moartea suspectă a deținutului B. N.

Din rezoluție rezultă că deținutul a fost găsit căzut lângă ușa de la ieșirea din cameră și, întrucât era într-o stare gravă, s-a luat măsura de a fi transportat la Spitalul Județean Drobeta Turnu Severin. La scurt timp însă a decedat, fiind depus la morga spitalului.

Din cercetarea la fața locului a rezultat că nu s-au găsit urme de sânge și nici alte probe materiale, deoarece șeful de cameră, L. Gh., a dat dispoziție să se facă curățenie pentru a nu se produce panică în rândul deținuților. Cu ocazia efectuării curățeniei s-a găsit o lamă de ras, iar medicul legist a constatat că victima prezenta o plagă tăiată cu marginile regulate, lungă de 8,5 cm, în zona cervicală, cu secționarea venei jugulare externe drepte.

Astfel, în dosar s-a dispus neînceperea urmăririi penale, deoarece din probele administrate în cauză, cât și din actele medicale rezultă că în cauză este vorba de o sinucidere, iar leziunea "a putut fi autoprodusă cu un obiect tăietor, posibil lamă", fiind aplicabile prevederile art. 10 lit. b din Cod procedură penală.

* * Un alt caz este acela al deținutului V. I. din Penitenciarul Galați, care a încercat să se sinucidă chiar de ziua lui de naștere. Deținutul a intrat în grupul sanitar al celei sale și și-a tăiat venele de la închieturile ambelor mâini.

Când ceilalți deținuți au sesizat ce s-a întâmplat, au alertat personalul de ordine și pază. Rănitului i s-a acordat primul-ajutor, după care a fost transportat de urgență la Spitalul Județean Sfântul Apostol Andrei, unde a fost salvat.

Tentativa de sinucidere a fost motivată de faptul că nu a mai fost vizitat de familie.

Comandantul penitenciarului a declarat că i se va aplica o sancțiune pe o perioadă de o lună de zile prin retragerea drepturilor la pachet, vizite și corespondență.

* * În cotidianul "Național" din 20 august 1999 este prezentat cazul deținutului Gh. T., un condamnat extrem de liniștit, care nu a avut probleme în detenție, executându-și pedeapsa fără un regim strict, care să creeze probleme de adaptare.

Deținutul Gh. T. (34 de ani, tată a patru copii) din Penitenciarul Baia Mare, condamnat la începutul lunii aprilie 1999 de Tribunalul Maramureș la trei ani de închisoare pentru furt, s-a spânzurat de o grindă din hala de producție mobilă din cadrul penitenciarului, unde lucra ca tâmplar.

* * Potrivit informațiilor publicate în mass-media (cotidianul "Național" nr. 712 din data de 8 octombrie 1999), deținutul Ș. Gh. B. din penitenciarul Iași a încercat să se sinucidă datorită abuzurilor sexuale la care a fost supus de colegii săi din penitenciar.

Condamnatul a fost încarcerat în penitenciarul Iași la 15 septembrie 1999, fiind condamnat la 12 ani de detenție pentru săvârșirea infracțiunii de viol și incest.

Purtătorul de cuvânt al penitenciarului a declarat oficial presei că deținutul a fost găsit de unul din colegi într-unul din WC-urile închisorii, cu venele tăiate, plin de sânge și lovit la cap.

Varianta oficială este că și-a tăiat venele și s-a aruncat în cap de pe "patul de deasupra", unde stătea în celulă; văzând că a supraviețuit, el s-a târât la WC, cu coloana vertebrală ruptă și s-a automutilat.

Deținutul a fost transportat la Spitalul de urgență, apoi la neurochirurgie.

Condamnatul a reușit totuși să declare, după operație, că nu mai suportă viața în penitenciar, recunoscând că a fost crunt bătut, batjocorit și violat "în serie" de unii dintre colegii săi.

Acest mod de acțiune al deținuților, respectiv agresarea sexuală, face parte din "judecata de după gratii" pe care deținuții o consideră ca pe o lege nescrisă adoptată împotriva violatorilor și a ucigașilor de copii.

Deși a solicitat conducerii penitenciarului să fie mutat din celulă, solicitarea sa nu a fost luată în seamă, fapt pentru care a hotărât să se sinucidă decât să fie torturat de ceilalți deținuți.

Potrivit unor statistici întocmite de Direcția Generală a Penitenciarelor, se completează în articol, în prima parte a anului 1999, în acest penitenciar, 10 deținuți au înghițit cuie, sârme sau otravă, iar alți 16 și-au bătut cuie în cap sau și-au tăiat venele.

Comentarii:

Cazurile de sinucideri menționate mai sus nu se încadrează în sfera competenței propriu-zise a instituției Avocatul Poporului. Ele reprezintă, totuși, aspecte ce trebuie analizate cu atenție la nivelul Direcției Generale a Penitenciarelor, în condițiile în care acest fenomen se extinde, iar medicul sau psihiatrul fiecărui penitenciar are obligația de a supraveghea sănătatea psihică a deținuților și de a informa comandantul penitenciarului de fiecare dată când crede că este necesar că sănătatea psihică a unui deținut a fost afectată de prelungirea sau de o condiție oarecare a detenției.

De menționat că în decursul anului 1999 s-au înregistrat un număr de 7 sinucideri.

E. Revocări

Dosar nr. 504/1999

* * În cotidianul "Libertatea" nr. 2705 din data de 29 iunie 1999, a fost publicat un articol intitulat "Un deținut muribund a fost uitat în pușcărie", în care este prezentată situația deținutului Ș. Gh., în vârstă de 47 de ani, care a fost arestat preventiv la 21.09.1998 în baza mandatului de arestare preventivă nr. 701/1998 al Parchetului de pe lângă Tribunalul București, pentru săvârșirea infracțiunii de tentativă de omor.

Deținutul a fost trimis în judecată la Tribunalul București, Secția a II-a Penală, în dosarul 3363/1998.

La data de 22 ianuarie 1999, aflat în Spitalul penitenciarului Jilava, deținutul a făcut cerere de revocare a măsurii arestării preventive.

Deși în dosarul nr. 1209/1999 aflat la Tribunalul București, Secția I penală, există o cerere a deținutului de revocare a măsurii arestării preventive, până în prezent nu a primit răspuns.

Internat (în data de 04.03.1999) la Clinica ORL Colțea cu diagnosticul "formațiune tumorală faringo-laringiană cu invazie ganglionară", în data de 9.03.1999 i-a fost extirpat laringele, în prezent administrându-i-se citostatice și cobaltoterapie.

Față de situația deținutului, ne-am adresat Tribunalului București, Secției I Penală solicitând să ni se comunice modul de soluționare a cererii de revocare formulată de deținut.

Tribunalul București, Secția I Penală ne-a comunicat în adresa din 20.03.2000 că cererea de revocare a măsurii arestării preventive formulată de inculpatul Ghiță Ștefan, trimis în judecată pentru infracțiunea de tentativă de omor, a fost admisă prin încheierea de ședință din 20.04.1999 pronunțată de Tribunalul București-Secția I Penală, în dosarul nr. 974/1999 (la care s-a conexas dosarul nr. 1209/1999).

Recursul declarat de Parchetul de pe lângă Tribunalul București împotriva acestei încheieri a fost respins de Curtea de Apel București prin decizia penală nr. 2170/14.07.1999 pronunțată în dosarul nr. 2822/1999.

Inculpatul a fost pus în libertate la 15.07.1999.

F. Alte cazuri

Dosar nr. 1156/1999

* * Prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 4108 din 14.12.1999, domnul M. I., ne-a sesizat că a fost citat de Curtea Supremă de Justiție în dosarul penal nr. 3844/1998 la domiciliul din comuna Pârgărești, județul Bacău, deși, în prezent, este deținut în penitenciarul Tulcea, colonia Chilia Veche, județul Tulcea.

Astfel, petentul susține că, în legătură cu cele trei citații în care se fixau ca termene de judecată datele de 23.03.1999, 06.07.1999, 23.11.1999, a înștiințat comanda penitenciarului și, în același timp, s-a adresat Curții Supreme de Justiție făcând cunoscut că se află sub puterea unui alt mandat de executare.

Întrucât deținutul afirma că, până în prezent, nu a primit nici un răspuns sesizărilor adresate din penitenciar Curții Supreme de Justiție, ne-am adresat pentru soluționarea cererii atât Curții Supreme de Justiție cât și Direcției Generale a Penitenciarelor.

Urmare a intervenției noastre, Curtea Supremă de Justiție ne-a comunicat că, inițial, procedura citării inculpatului în dosarul nr. 3844/1998 s-a efectuat la domiciliul său, întrucât se afla în stare de libertate, iar ulterior au fost înregistrate mai multe memorii ale petentului, dar acestea aveau ca obiect direcționarea instanței spre ideea unei noi individualizări a pedepsei prin considerarea de circumstanțe atenuante personale.

Când instanța supremă a fost încunoștințată că inculpatul este arestat în altă cauză, citarea s-a dispus la locul de detenție.

În concluzie, ni s-a precizat că, pentru termenul de judecată din data de 7 martie 2000, inculpatul a fost citat la Penitenciarul Chilia Veche, județul Tulcea, în cauză asigurându-i-se apărarea din partea unui avocat desemnat din oficiu.

Prin adresa nr. 27597 din data de 02.02.2000, Direcția Generală a Penitenciarelor ne-a adus la cunoștință următoarele:

1. la locul de deținere nu s-a primit nici un document din care să rezulte susținerile petentului în legătură cu cele trei citații ale Curții Supreme de Justiție, prin care se fixau ca termene de judecată datele de 23.03.1999, 06.07.1999 și 23.11.1999;
2. deținutul s-a adresat din Penitenciarul Tulcea cu trei memorii Curții Supreme de Justiție, dar până în prezent nu a primit nici un răspuns;
3. din verificările efectuate la Curtea Supremă de Justiție a rezultat că această instituție a fixat un nou termen de judecată în dosarul nr. 3844/1998 la data de 07.03.2000 și urmează să citeze deținutul la Penitenciarul Tulcea;
4. la primirea citației, vor fi luate măsuri de transferare a deținutului la Penitenciarul București Jilava, în vederea prezentării acestuia la termenul de judecată fixat.

Solicitând comandantului Penitenciarului Tulcea să asigure informarea deținutului cu privire la termenul de judecată din data de 7 martie 2000 și să ne transmită dacă deținutul a fost citat înainte de termenul de 7 martie 2000 la locul de deținere, conform celor comunicate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin adresa nr. 1.052 din 29.02.2000, comanda Penitenciarului Tulcea ne-a comunicat următoarele:

- a) deținutul a fost citat de Curtea Supremă de Justiție înainte de termenul de 07.03.2000;
- b) deținutul a luat la cunoștință, sub semnătură cu privire la termenul de judecată din data de 07.03.2000 al Curții Supreme de Justiție;
- c) conform Dispoziției de transfer nr. 3.844/1999 a Curții Supreme de Justiție a fost transferat cu prima cursă la Penitenciarul București pentru a fi pus la dispoziția Curții Supreme de Justiție la termenul de 07.03.2000, transfer realizat la data de 10.02.2000.

Răspunsurile au fost aduse la cunoștință petentului la Penitenciarul București-Jilava.

Comentarii:

Din informațiile transmise instituției noastre de Curtea Supremă de Justiție, Direcția Generală a Penitenciarelor și Penitenciarul Tulcea se constată că, spre deosebire de afirmația Direcției Generale a Penitenciarelor potrivit căreia "locul de deținere nu a primit vreun document din care să rezulte susținerile petentului în legătură cu cele trei citații ale Curții Supreme de Justiție, prin care se fixau ca termene de judecată datele de 23.03.1999, 06.07.1999 și 23.11.1999", celelate două autorități, respectiv Penitenciarul Tulcea și Curtea Supremă de Justiție ne-au comunicat că citarea privind aceste termene s-a efectuat la locul de deținere.

Dosar nr. 1058/1999

* * Petentul C. A., deținut în penitenciarul Colibași, arestat preventiv, prin cererea înregistrată la instituția Avocatul Poporului cu nr. 3871 din 19.11.1999, ne-a solicitat să fie audiat de un reprezentant al instituției fiind nemulțumit de actele de cercetare penală efectuate în dosarul penal în care este cercetat pentru săvârșirea infracțiunii de viol și perversiuni sexuale.

În același timp, în plângerea adresată instituției s-a specificat că deținutul se află în refuz de hrană.

Față de prima solicitare a deținutului, instituția noastră a comunicat petentului că acordarea unei audiențe în penitenciar nu se justifică deoarece obiectul cererii sale nu se referă la acte sau fapte emise de autoritățile

administrației publice, ci are ca obiect acte de cercetare penală, care nu sunt de competența Avocatului Poporului.

Totuși, s-a considerat oportun să se intervină la Penitenciarul Colibași întrucât deținutul se afla în refuz de hrană.

Astfel, au fost solicitate informații în legătură cu:

- motivele pentru care deținutul se află în această formă de protest;
- măsurile legale întreprinse pentru soluționarea nemulțumirilor deținutului și pentru a înceta greva foamei;
- dacă deținutului i s-a luat o declarație sau dacă s-a încheiat un proces-verbal;
- care este, în prezent, starea sănătății deținutului;
- dacă a fost sesizat organul de urmărire penală.

Prin adresa nr.4528 din 20.01.2000, comandantul penitenciarului Colibași ne-a comunicat că deținutul a încetat refuzul de hrană declarat pe motive juridice la data de 10.12.1999.

Acestuia, ni se precizează în adresă, i s-a adus la cunoștință că cele solicitate constituie atributul exclusiv al instanței de judecată și în cazul unor nemulțumiri legate strict de hotărârea judecătorească poate uza de căile legale de atac prevăzute de legislația în vigoare.

De asemenea, ni se menționează că, la data încetării refuzului de hrană, deținutului i s-a luat o declarație în acest sens și a fost informat Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș, iar în privința stării de sănătate a numitului C.A. acesta se află în evidența cabinetului medical cu diagnosticul de psihopatie polimorfă.

Comentarii:

Greva foamei este o formă de protest pentru o nemulțumire provocată unui condamnat. Nemulțumirea poate fi reală, dar ea poate fi și expresia unei ambiții exagerate, a unei încăpățănări sau a unor neînțelegeri și necunoașterii anumitor stări de lucruri.

Oricum, greva foamei, care poate fi dăunătoare sănătății condamnatului, poate să fie și un exemplu negativ pentru alți condamnați.

Așa fiind, într-o asemenea situație trebuie să se trateze cu grijă cazul și să se ajungă la soluționarea conflictului și la încetarea grevei.

G. Evadări

Numărul redus al personalului de pază, de supraveghere și intervenție a creat situația unor evadări a deținuților, numai în decursul anului 1999 înregistrându-se 14 evadări. Prezentăm, în continuare, câteva asemenea incidente, relatate de mass-media:

* * Un prim caz este cel al deținutului D. O. I. Acesta, în noaptea de 26 aprilie 1999, a evadat din Spitalul Victor Babeș, din Timișoara, unde era internat la Secția TBC, alături de alți trei deținuți, în două saloane diferite. Paza era asigurată de doi subofițeri de la penitenciar.

Simulând la un moment dat o criză acută de TBC, stârnind mila paznicului, care a alergat după medic, deținutul și-a desfăcut cătușele cu care era legat de pat și, cu ajutorul cearșafurilor, a coborât de la etajul 2 al spitalului, evadând.

Deținutul D. O. I. a fost dat în urmărire generală, fiind alertate polițiile din județele vecine și Poliția de frontieră.

Comanda penitenciarului a declarat imediat după incident că de vină sunt cătușele de proastă calitate. "Am încercat și noi să desfacem fără cheie o pereche de astfel de cătușe nou-nouțe și am reușit fără probleme", a spus comandantul Penitenciarului Popa Șapcă din Timișoara. Acesta a declarat că împotriva gardienilor vor fi luate măsuri disciplinare.

În cotidianul "Național" nr. 657 din 5 august 1999 este prezentat cazul aceluiși deținut, care urma să fie judecat pentru evadare din închisoare.

În semn de protest, acesta s-a automutilat, injectându-și în abdomen propria salivă.

Deși a fost trimis de urgență la spital și cu toate eforturile medicilor, deținutul nu a putut fi salvat.

* * Un alt caz este cel al deținutului M. C., în vârstă de 21 de ani, care, cercetat în stare de arest de Poliție și de Parchet pentru comiterea mai multor infracțiuni de furt, a evadat din Spitalul județean Buzău, unde fusese internat pentru a fi supus unei intervenții chirurgicale în vederea extragerii unor șuruburi pe care acesta le înghițise în arest.

Duminică seara, 20 iunie 1999, deținutul a solicitat să meargă la grupul social, unde urma să fie pregătit pentru operație. Subofițerul și soldatul din escortă au așteptat la ușa grupului sanitar, însă acesta a sărit pe fereastră, evadând. După o jumătate de oră, văzând că inculpatul nu mai iese de la toaletă, polițiștii au spart ușa cabinei. Mobilizate, echipele au reușit să-l prindă pe deținut căruia i s-a întocmit un alt dosar penal pentru evadare. Între timp el a fost operat, iar pentru evitarea altor evadări, paza a fost asigurată de alți trei subofițeri.

* * În articolul "Un deţinut-puşti a evadat de sub escortă", publicat în cotidianul "Ziua" din 11 septembrie 1999 este prezentat cazul deţinutului E. C., în vârstă de 16 ani, care, în ziua de 9 septembrie 1999, a fugit de sub escorta poliţiştilor constănţeni.

Tribunalul Judeţean Constanţa emisese pe numele acestuia un mandat de arestare, având de executat o pedeapsă de doi ani şi şase luni pentru comiterea unei tâlhării.

Deţinutul a fost scos din arestul IPJ Constanţa pentru efectuarea unei expertize care să ateste dacă minorul a avut discernământ când a comis tâlhăria.

Lăsat să meargă la toaletă, deţinutul a profitat de ocazie şi a fugit.

* * În cotidianul "Naţional" nr. 694 din data de 17 septembrie 1999 este publicat un articol în care este prezent cazul a doi deţinuţi care au evadat din penitenciarul Codlea, judeţul Braşov.

Deţinuţii F. C. (33 ani) şi A. Z. (28 ani) au fost condamnaţi pentru furt. Primul are de executat 5 ani de închisoare, iar cel de-al doilea 6 ani, ambii fiind la cea de-a patra condamnare cu închisoarea.

Cei doi fac parte dintr-o bandă formată din 40 de membri, toţi înarmaţi cu săbii ninja, bandă care i-a terorizat pe locuitorii cartierelor Tractorul, Craiter şi Gemenii din Braşov şi pe cei din comuna Feldioara, unde scandalurile iscate de ei s-au lăsat întotdeauna cu răniţi şi arestări.

Deţinuţii au fost scoşi la lucru, împreună cu alţi 38 de deţinuţi la o fermă din Feldioara, unde ar fi trebuit să culeagă cartofi. Cei 40 de deţinuţi erau păziţi de trei gardieni înarmaţi cu pistoale şi de alţi doi deţinuţi care ajutau la pază.

În timpul apelului nominal s-a constatat evadarea deţinuţilor, pe urmele celor doi evadaţi fiind trimişi mai mulţi poliţişti şi jandarmi, la care s-au adăugat cei de la Poliţia de Frontieră. Poliţiştii cred că evadaţii vor încerca să părăsească ţara, cel mai probabil pe la graniţa cu Ucraina, presupunându-se că sunt înarmaţi.

În vreme ce purtătorul de cuvânt al IPJ a declarat că deţinuţii au făcut scandal şi în sediul poliţiei, comandantul penitenciarului Codlea a declarat că cei doi nu au ridicat probleme în timpul detenţiei, fapt pentru care a fost luată decizia de a fi luaţi la lucru, pe câmp.

Pe data de 16 septembrie 1999, la ora 17.00, F. C. şi H. A. au fost văzuţi, la primele ore ale dimineţii, lângă Tulcea, iar după-amiază lângă Hunedoara.

* * Un alt caz de evadare din Penitenciarul Timişoara s-a petrecut în data de 28 octombrie 1999, când deţinuţii au fost scoşi la muncă pentru reparaţii la calea ferată din dreptul localităţii Belint, judeţul Timiş (cotidianul "Adevărul" din 29 octombrie 1999).

La ora 9.30, deținuții au fost obligați să-și întrerupă lucrul deoarece venea un tren. Prințând un moment prielnic, când gardienii au trecut pe partea cealaltă a căii ferate, doi deținuți (S. C. - condamnat la 12 ani de închisoare și L. I.. - condamnat la un an și jumătate de închisoare) au evadat, evenimentul fiind raportat după trei ore.

Acesta este cel de-al treilea caz de evadare de la Penitenciarul Timișoara din ultimul an.

Comentarii:

În pofida faptului că instituția Avocatul Poporului nu este abilitată să intervină în cercetarea cazurilor de evadare, acestea intrând exclusiv în competența organelor de urmărire penală, considerăm că asemenea incidente trebuie semnalate întrucât deținuții săvârșesc astfel de fapte penale profitând de neatenția, de lipsa de vigilență a gardienilor din penitenciare. În plus, starea de libertate a condamnaților evadați creează un pericol social pentru cetățeni.

Potrivit art. 1 din Regulamentul privind organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților din penitenciare, organizarea și executarea serviciului de pază, escortare și supraveghere a deținuților are drept scop să contribuie la reeducarea acestora prin aplicarea cu fermitate a regimului legal de deținere, prevenirea sustragerii lor de la executarea pedepsei închisorii, a măsurii arestării preventive (...) și apărarea locurilor de deținere.

H. Supraaglomerarea populației carcerale

* * Penitenciarele au servit din totdeauna la izolarea delincvenților de societate, considerându-se că cei care au fost condamnați pierd, prin acest fapt, toate drepturile.

În ultima jumătate de secol s-a conturat însă din ce în ce mai clar caracterul bivalent al instituției penitenciare: custodia deținuților și resocializarea lor.

Executarea pedepselor și a celorlalte sancțiuni penale în legislația noastră este orientată spre realizarea unui scop special, anume apărarea valorilor sociale, a ordinii de drept prin prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni și reeducarea celor condamnați. În art. 52 alin. (1) Cod penal se prevede că "scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni", executarea pedepsei urmărind formarea unei atitudini corecte față de muncă, față de ordinea de drept și față de regulile de conviețuire socială.

Tratamentul indivizilor condamnați la o pedeapsă sau măsură privativă de libertate trebuie să aibă ca scop, crearea voinței și aptitudinilor care le vor permite, după eliberare, să trăiască în respectul legii și să le înlesnească să-și asigure cele necesare traiului. Acest tratament trebuie să fie de natură a

încuraja respectul față de ei înșiși și să ledezvolte sentimentul responsabilității.

Luarea în custodie a unei persoane care a fost privată de libertate implică obligativitatea autorităților de a respecta statutul de deținut, personalul din penitenciar având sarcina față de societate de a asigura deținutului securitatea publică, fiind obligat nu numai să se abțină de a aduce prejudicii drepturilor și libertăților fundamentale, dar în anumite circumstanțe trebuie să intervină activ pentru a asigura apărarea acestor drepturi.

Dacă "societățile au criminalii pe care-i merită", autoritățile române trebuie să recunoască că **supraaglomerarea carcerală**, consecință a politicii penale actuale, a devenit în ultimii ani un fenomen îngrijorător, ce ridică pe de o parte semne de întrebare în privința respectării drepturilor omului, iar pe de altă parte diminuează eforturile susținute ale administrației penitenciare pentru reforma în sistemul penitenciar.

Interdicțiile la care sunt supuși deținuții, consecințe inevitabile ale pedepselor aplicate, nu trebuie amplificate de încălcări ale dreptului lor de a fi tratați cu umanitate.

Condițiile fizice extrem de proaste ale închisorilor, adăugate încălcării drepturilor deținuților la demnitate, pot duce la o pedeapsă crudă și neobișnuită, devenind periculoase pentru sănătatea și viața lor, violând dreptul de a fi protejați de tortură și pedeapsă sau tratamente inumane sau degradante.

Referindu-ne la însăși noțiunea de tortură (așa cum este prevăzută în Declarația privind protecția tuturor persoanelor împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante), acest termen desemnează orice act prin care sunt provocate, în mod deliberat, unei persoane o durere sau suferințe adânci, fizice sau psihice, de către agenți ai organelor publice. Acest termen nu se referă la durerea sau suferințele rezultate exclusiv din aplicarea sancțiunilor legale, care sunt inerente acestor sancțiuni sau provocate de acestea, într-o măsură compatibilă cu Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților.

Potrivit principiilor stabilite de Ansamblul de Reguli Minimale pentru Tratamentul Deținuților, localurile de detenție trebuie să răspundă exigențelor de igienă, mai ales în ceea ce privește cubajul de aer, suprafața minimă, iluminat, încălzire și ventilație.

Ca atare, raportându-ne la această prevedere, una dintre problemele majore ale sistemului penitenciar din România, considerată o piedică actuală în evoluția favorabilă a procesului de reformă în sistemul penitenciar, care, odată reglementată ar putea să contribuie la apropierea condițiilor de detenție de regulile europene, este supraaglomerarea închisorilor.

Diferența dintre numărul deținuților și cel al locurilor de cazare a impus soluții de moment constând în cazarea a doi deținuți într-un pat sau trei în două paturi, determinat de faptul că un număr semnificativ de persoane supuse măsurilor privative de libertate nu dispun de un pat individual.

Situația din ultimii ani a supraaglomerării carcerale se prezintă astfel:

În 1997: Capacitatea legală-30.840
Persoane în detenție-42.445

1998: Capacitate legală-33.353
 Persoane în detenție- 52.142

1999: Capacitate legală- 32.945
 Persoane în detenție: 49.790

2000:Capacitate legală: 32.945
Persoane în detenție: 49.790

Pentru cunoașterea efectelor suprapopulării închisorilor trebuie analizate, înainte de toate, **cauzele** acestui fenomen:

1. Desființarea unor penitenciare

În anul 1969 sistemul penitenciar dispunea de 45 de penitenciare și 25 de secții de deținere, problema capacității de deținere fiind, de regulă, rezolvată prin soluția decretelor de grațiere și amnistie.

Prin Decretul nr. 225/1977 au fost desființate 27 de penitenciare, 25 de secții de deținere și 6 centre speciale de muncă și reeducare a minorilor.

Urmare a acestei măsuri, spațiile pierdute de administrația penitenciarelor nu au fost recuperate, recurgându-se totuși la rezolvarea parțială a problemei supraaglomerării prin reînființarea improvizată a unor unități.

2. Evoluția ascendentă a numărului de arestați preventiv sau condamnați în primă instanță aflați în penitenciare.

Deținerea în penitenciar a persoanelor împotriva cărora nu s-a pronunțat o condamnare definitivă, în aceleași condiții cu cei condamnați mărește suprapopularea, îngreunează activitatea desfășurată în penitenciar și constituie, în același timp o încălcare a prezumției de nevinovăție.

3. Raportul dintre numărul deținuților intrați în penitenciar și numărul deținuților ieșiți din penitenciar.

Până în anul 1990 raportul deținuților intrați și ieșiți din penitenciari era echilibrat prin decretul de grațiere.

Ulterior, singurele măsuri care au avut ca efecte reducerea efectivelor deținuților au fost Decretul de grațiere colectivă din 1 iulie 1997, prin care au fost puse în libertate 2.248 persoane, și Legea nr. 82/1999 privind înlocuirea închisorii contravenționale cu sancțiunea obligării contravenientului la

prestarea unei activități în folosul comunității, de prevederile căreia au beneficiat 800 de persoane.

4. Predominanța pedepselor mari

Este știut că măsura majorării pedepselor este mai înainte de toate inumană și apoi inutilă, căci "nu rigoarea supliciului, ci certitudinea pedepsei este cea care exercită un rol preventiv".

Sporirea pedepselor, urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal, a generat o creștere substanțială a numărului persoanelor deținute astfel încât la data de 01.01. 2000 în unitățile subordonate ale Direcției Generale a Penitenciarelor se aflau **49.790 de persoane**, la o capacitate legală de **32.945 de locuri**, rezultând un indice de supraaglomerare egal cu **151%**.

În sistemul judiciar românesc pedepsele cel mai des aplicate sunt cele cuprinse între 2-5 ani-40%, între 1 și 2 ani-20% și între 10 și 15 ani-14%. Îngrijorător este că în ultima perioadă se constată o pondere crescândă a pedepselor cuprinse între 10 și 15 ani, între 15-20 de ani, peste 20 de ani și pe viață.

A continuat să crească numărul recidiviștilor, de la **3.589 în 1990** la **20.086 în 1999**, concomitent cu durata pedepselor privative de libertate aplicate de instanțele judecătorești: 12.506 pedepse de până la 10 ani în 1990, 21.444 în 1995 și 33. 572 în 1999; pedepsele de peste 10 ani au crescut de la 1.282 în 1990 la 3.112 în 1995 și 5.246 în 1999.

După cum se poate constata, pedepsele mari nu contribuie la reducerea recidivei, implicit a infracționalității, concluzie dovedită și de experiența țărilor cu o democrație avansată, unde media unei pedepse privative de libertate se situează între 1 și 3 ani. În sistemul juridic românesc, pedepsele cele mai des aplicate sunt cuprinse între 2-5 ani închisoare (48%) și 5-10 ani (17%).

5. Reducerea numărului liberărilor condiționate, urmare a prevederile Legii nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal.

Urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 140/1996, numărul liberărilor condiționate înregistrează o scădere îngrijorătoare (de la 27.684 în 1996, la 25.618 în 1997, 23.646 în 1998) având drept consecință creșterea numărului persoanelor condamnate.

Această scădere poate fi pusă pe seama următorilor factori:

- fracțiuni mari pe care condamnatul trebuie să le execute pentru a fi luat în discuția comisiilor de propuneri în vederea liberării condiționate;
- cuantumurilor mărite ale pedepselor cu închisoarea;
- condițiilor mult mai severe de acordare a liberării sub control judiciar, pe cauțiune;
- condițiilor impuse pentru suspendarea executării pedepsei sub supraveghere și executarea pedepsei la locul de muncă.

Supraaglomerarea penitenciarelor generează, la rândul său, **o gamă de efecte negative.**

1. Din punct de vedere al regimului de deținere au crescut efectivele deținuților în camere, acestea devenind neîncăpătoare, fără loc de mișcare pentru deținuți, s-a redus posibilitatea de a beneficia de asistență medicală, s-au deteriorat condițiile de igienă individuală și colectivă, camerele au fost dotate cu paturi supraetajate pe 3-4 niveluri, timpul dedicat activităților social-educative s-a redus;

2. Un alt efect al supraaglomerării constă în scăderea, la minimul prevăzut de lege a timpului afectat plimbării deținuților în aer liber, desfășurării activităților cultural-educative, reducerea posibilităților de folosire la muncă a unui număr cât mai mare de deținuți;

3. Același fenomen se manifestă la nivelul psihicului deținutului prin prăbușirea psihosocială, instalarea intoleranței emoționale față de mediul penitenciar, înrăutățirea relațiilor interumane, apariția resentimentelor, sinuciderilor, autorărilor, protestelor cu greva foamei;

4. Diminuarea capacității personalului de a face față problemelor. Astfel, crește riscul pe care-l reprezintă populația carcerală pentru siguranța deținerii prin manifestări periculoase, evadări, revolte, atacuri asupra cadrelor, omucideri, abateri disciplinare în continuă creștere, sporesc numărul schimburilor nepermise de bunuri între deținuți, sporesc pagubele la principalele bunuri la care deținuții au dreptul (cazarmament, echipament, etc.);

5. Contribuabilul este cel care trebuie să suporte întreținerea deținuților, ținând cont că pentru întreținerea unui deținut cheltuielile materiale se ridică la aproximativ 20.000 de lei pe zi, iar un număr de 20.086 deținuți sunt recidiviști, deveniți în timp întreținuți ai statului;

6. Același fenomen al supraaglomerării determină imposibilitatea respectării criteriilor de separație a deținuților și aplicării regimurilor diferențiate și individuale, astfel încât deținerea persoanelor împotriva cărora nu a fost pronunțată o condamnare definitivă în aceleași condiții cu cei condamnați la pedepse privative de libertate constituie o încălcare a prezumției de nevinovăție.

7. Dificultăți în conducerea și gestionarea penitenciarelor în contextul unor restricții bugetare în care accentul se pune pe siguranța deținerii în detrimentul echipamentelor destinate modernizării serviciilor specifice locurilor de deținere.

Concluzii

În contextul actual necesitatea unei reforme penitenciare este determinată de următorii **factori**:

- schimbările survenite după 1990;
- inițiativele pentru integrare europeană;
- nemulțumirile deținuților exprimate prin revolte;
- înregistrarea unor decese ale deținuților în condiții care au suscitât semne de întrebare;
- abuzurile unor funcționari din cadrul administrației penitenciarelor, de creșterea numărului deținuților cu pedepse lungi în raport de criteriile restrictive de liberare condiționată;
- supraaglomerarea așezămintelor penitenciare care adâncește starea de mizerie fizică și morală a deținuților;
- insuficiența personalului de supraveghere medical și de asistență socială;
- restricțiile bugetare axate pe siguranța deținerii în detrimentul echipamentelor și serviciilor specifice locurilor de detenție.

Prin urmare, în structura penitenciară se prefigurează discrepanțe majore între nevoile oamenilor din sistem - deținuți sau funcționari - și mijloacele disponibile de satisfacere; faptul că Legea nr. 23/1969 nu mai corespunde evoluțiilor din lumea închisorilor; o criză a funcțiilor terapeutice a închisorilor; disfuncționalități generate de nediferențierea regimurilor pentru deținuți.

Acțiunile de reformă se impun cu stringență atât în interiorul sistemului penitenciar cât și în afara lui. Astfel, din prima categorie se impun cu urgență elaborarea unor acte normative specifice, implicarea sectorului privat, iar în cea de-a doua categorie trebuie incluse cu precădere informarea și cooperarea cu diverse organisme naționale și internaționale.

Aceste efecte îngrijorătoare pentru evoluția sistemului penitenciar impun adoptarea unor **măsuri viabile pentru reducerea procesului de inflație a populației penitenciare, care se reduc la modificarea Legii nr. 23/1969 privind executarea pedepselor și introducerea serviciilor de probațiune, ca instituții specializate în sprijinirea și consilierea persoanelor condamnate și aflate în detenție.**

De asemenea, trebuie să ținem cont de prevederile Consiliului Europei, mă refer aici la Recomandarea Nr. R (99) 22 a Comitetului Miniștrilor privind suprapopularea penitenciarelor care, în virtutea articolului 5.b din Statul Consiliului Europei consideră că:

1.suprapopularea penitenciarelor și creșterea populației carcerale constituie o problemă majoră pentru administrația penitenciară privind atât respectarea drepturilor omului cât și pentru gestiunea eficientă a stabilimentelor penitenciare;

2.consideră că gestiunea eficientă a populației carcerale este subordonată cu certitudine circumstanțelor situației globale a criminalității, priorităților în materie de luptă contra criminalității, diversității (evantaiului) de pedepse prevăzute de textele legislative, de severitatea pedepselor pronunțate, de frecvența recursurilor față de sancțiunile și măsurile aplicate, de frecvența detenției provizorii, de eficiența și eficacitatea organelor de justiție penală, și în particular de atitudinea publicului față de criminalitate și de represiune sa;

3.consideră că măsurile destinate luptei contra suprapopulării penitenciare și a reducerii populației carcerale trebuie să se înscrie în politica penală coerentă și rațională axată pe prevenirea crimei și a comportamentelor criminale, pe aplicarea efectivă a legii, pe securitate și protecția publicului, pe individualizarea sancțiunilor și a măsurilor, pe reintegrarea socială a delincvenților;

4.că măsurile adoptate trebuie să fie conforme cu principiile fundamentale ale statelor democratice, să fie guvernate de principiile proeminente ale dreptului, și inspirate de obiectivul primordial privind garantarea drepturilor omului, conformării cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cu jurisprudența organelor însărcinate cu supravegherea aplicării lor;

5.recunoaște, printre altele, că măsurile reclamă sprijinul responsabililor politici și administrativi, al judecătorilor, procurorilor și ale marelui public, în sfârșit o informare echilibrată asupra funcțiilor sancțiunilor, asupra eficienței relative a sancțiunilor și a măsurilor privative și neprivative de libertate și asupra realității din închisori.

Consiliul Europei

Recomandă guvernelor statelor membre următoarele măsuri pentru reducerea supraaglomerării:

- să ia toate măsurile de însușire a recomandării și de a-și revizui legislațiile și practica referitoare la suprapopularea penitenciarelor și a inflației carcerale;
- privarea de libertate să fie privită ca o sancțiune sau măsură de ultim nivel, acolo unde există o infracțiune, ca o măsură excepțională ;
- țările care au capacități suficiente de detenție, dar sărace din punct de vedere al satisfacerii distribuției locale a deținuților trebuie să raționalizeze repartizarea deținuților pe zone de distribuție a capacităților de detenție;
- elaborarea unor strategii coerente pornind de la analiza tipurilor de infracțiuni cărora li se aplică pedepse cu închisoarea pe termen lung;
- evitarea nivelelor maxime de supraaglomerare, iar în locurile unde există, adoptarea unor măsuri speciale cu respectarea demnității umane;
- acordarea unei atenții deosebite respectării igienei, sănătății, aprovizionării cu hrană a deținuților, etc;
- facilitarea până la maximum a contactelor prizonierilor cu familia și cu opinia publică și comunitatea;
- supravegherea intensă a prizonierilor;
- serviciu în folosul comunității.

3. Concluzii

Din examinarea acestor cazuri rezultă că:

- în unele situații, privarea de libertate se efectuează cu încălcarea dreptului la demnitate umană prin supunerea deținuților la tratamente inumane ;
- încălcarea principiului separării deținuților și aplicării regimurilor diferențiate de detenție;
- existența unor categorii de condamnați, care, în pofida faptului ca trebuie internați în spitale sau instituții specializate în care să fie supuși unui tratament special, sunt încarcerați în aceleași condiții cu ceilalți condamnați sănătoși;
- cazuri de sinucidere ce dovedesc inadaptabilitatea condamnatului la regimul penitenciar impus;
- evadările;
- supraaglomerarea populației penitenciare;
- imposibilitatea asigurării condițiilor de cazare a deținuților;
- insuficiența personalului penitenciar, obligat de a face față suprasolicitații;
- creșterea îngrijorătoare a incidentelor colective.

De aceea se impun schimbări în sistemul penitenciar, prin elaborarea unor acte normative specifice, implicarea sectorului privat, informarea și cooperarea cu diverse organisme naționale și internaționale.

Ca atare, în structura penitenciară se prefigurează faptul că Legea nr. 23/1969 nu mai corespunde evoluțiilor din lumea închisorilor, discrepanțele majore între nevoile oamenilor din sistem - deținuți sau funcționari - și mijloacele disponibile de satisfacere, o criză a funcțiilor terapeutice a închisorilor, disfuncționalități generate de nediferențierea regimurilor pentru deținuți.

Totodată, prin prezentarea acestor cazuri se justifică intervenția Avocatului Poporului ca instituție independentă de administrația penitenciarelor, menită să asigure garanția pentru protecția persoanei într-un stat de drept și democratic, ce presupune existența unui ansamblu de autorități publice care să asigure, contra pericolelor din afară și din interior, propria sa siguranță precum și cea a indivizilor ce se află pe teritoriul său.

De aceea:

1. revolta deținuților;
2. abuzurile unor funcționari din cadrul administrației penitenciarelor;
3. decesul unor deținuți în condiții care au suscitât semne de întrebare;
4. creșterea numărului deținuților cu pedepse lungi în raport de criteriile restrictive de liberare condiționată;
5. supraaglomerarea așezămintelor penitenciare care adâncește starea de mizerie fizică și morală a deținuților;
6. insuficiența personalului de supraveghere medical, de asistență socială pentru a putea desfășura cu deținuții activități de calitate;
7. restricțiile bugetare axate pe siguranța deținerii în detrimentul echipamentelor și serviciilor specifice locurilor de detenție, toate acestea conduc la următoarele:

recomandări:

A. Modificarea Codului de procedură penală

B. Modificarea Codului penal prin introducerea de alternative la pedeapsa cu închisoarea, cum ar fi acordarea liberării condiționate.

C. Modificarea Legii privind executarea pedepselor, actualmente aflându-se în vigoare tot Legea nr. 23/1969, amendată ultima dată în 1973.

D. Introducerea serviciilor de probațiune, ca instituții specializate în sprijinirea și consilierea persoanelor condamnate și aflate în libertate.

**Întocmit: Corneliu Manda – Șef de departament
Magda Ștefănescu - Expert**